

Sözcük Dağarcığı

Osmanlı döneminin en büyük amirallerinden biri Barbaros Hayrettin Paşa. Barbaros sözcüğü bir isim değil, bir lakap. Asıl adı Hızır olan denizci, ağabeyi Oruç Reis'le birlikte Barbaros kardeşler olarak biliniyorlardı. Bunun nedeni kızıl sakallı olmaları. Latince'de barba, sakal; rosa da kırmızı renkli, kızıl anlamına geliyor. Sakal anlamına gelen barba sözcüğünün uzantılarını dilimizde görmek mümkün. Sözelimi berber sözcüğü dilimize İtalyanca'dan geçmiş. Anlamı sakal tıraşı yapan kişi. Zamanla yalnızca sakal değil, saç da kesen, fön çeken, boya yapan kişiler olmuş berberler. Benzer biçimde sakal benzeri dokungaçlarından dolayı barbun ya da barbunya olarak bilinen balığın adı da bu kökten geliyor. İtalyanca "koca sakallı" anlamına gelen barbone sözcüğünü Rumlar barbouni olarak dillerine almışlar; biz de bu sözcüğün çoğul hali olan barbounia sözcüğünü dilimize katmışız. Barbunya bitkisinin de benzer süreçlerden geçtiği tahmin ediliyor. ■

Hayrabolu

Hayrabolu, Trakya'da Tekirdağ iline bağlı bir ilçemiz. Bölgenin en eski yerleşimlerinden biri olduğu biliniyor. Roma İmparatorluğu döneminde burada bulunan kentin adı Kharioupolis (Latince yazılışıyla: Charipolis) olarak kayıtlara geçmiş. Anlamıysa "rüzgârlı şehir". İlk olarak 1357'de Türklerin eline geçen kent, bir süre sonra yeniden Roma İmparatorluğu'na geçse de, 1368'de ikinci kez fethedilmiş. Bu ikinci fethin ardından kentin adı Türk ağızına da uydurularak "Hayrı bol" olarak değiştirilmiş. Bu ad, günümüze gelinceye dek Hayrabolu biçimini almış.

Kısa kısa...

Sandalye: Farsça "sandeli" (sandal ağacından yapılan) anlamına gelen oturma aracı. Sandal ağacıyla yapılan bazı eşyalar günümüzde de bu sözcüğün izlerini taşıyor. Buna bir başka örneğe, bir deniz taşıtı olan sandal.

Kuzgun: Eski Türkçe'de kuz sözcüğü karanlık, gölgelik yerleri anlatmak için kullanılıyor. Güneş görmeyen karanlık yerlerin çoğunda kuz kökünü görebiliyoruz. Sözelimi kuzey sözcüğü bunlardan biri. Kuzgun da, tüylerinin rengi karanlık, kara olduğu için bu ismi almış. Benzer biçimde Karadeniz de, rengi siyah olduğu için değil, Türkiye'nin kuzeyinde yer aldığı için kara ismini taşıyor.

Papyon: Fransızca "papillon" sözcüğünden dilimize girmiş. Kelebek anlamına gelen bu sözcük, kelebeğe benzeyen boyun bağı için kullanılıyor.